TWEEDE JAARGANG Nr. 8	Ja, zij zullen Zich vervullen Deze tijden van geluk,	Deez' ellenden Gaan volenden En verpletterd wordt het juk.	EINDE AUGUSTUS

TROUW TOT IN DEN DOOD

Met diepen eerbied vermelden wij hier de namen van 24 onzer vrienden en strijdmakkers, die hun leven gaven voor de zaak van vrijheid en recht. 23 hunner werden op 5 Augustus j.l. door het politiestandgerecht te 's Hertogenbosch ter dood veroordeeld. Zij werden in den ochtend van 9 Augustus door het Duitsche vuurpeleton neergeveld. De laatste vond den dood bij de dappere verdediging van zich en zijn kameraden bij zijn arrestatie.

RUDOLF MARIA VAN BAARLE (Roel), 26 jaar, Rotterdam
STEVEN BASTIAANS, 53 jaar, Deventer
LODEWIJK VAN DUUREN, 27 jaar, Dordrecht
LOUIS CORNELIS DIJKMAN (Wouter Loman), 25 jaar, Amsterdam
DIONISIUS ENGELSEN, 23 jaar, Zevenbergen
PIETER FLEURKE, 23 jaar, Harderwijk
PETRUS VAN GILS (Piet, Harry), 27 jaar, Roosendaal
CORNELIS DE GRAAFF, 29 jaar, Goes
JOHANNES HAGEDOORN, 33 jaar, Zwolle
JAN GERARD VAN DER LAAN (Theo, Carel), 29 jaar, Delfzijl
ARTHUR VICTOR MARTENS, 26 jaar, Amsterdam
JOHANNES RAINER DE MILDT (Jan), 20 jaar, Zeist
HERMANUS MOOIJ, 21 jaar, Harderwijk
THEODORUS MOOIJ (Toon), 24 jaar, Harderwijk
JOZEF VAN DE MORTEL (Joost), 34 jaar, Tilburg
JAN NAUTA, 27 jaar, Amsterdam
EVERHARDUS OVEREEM, 24 jaar, Deventer
JAN WILLEM HENDRIK PENNING, 26 jaar, Enschedé
WILLEM SANTEMA (IJpe Brandsma), 42 jaar, Sneek
JOHANNES SPITS (Joop), 28 jaar, De Bilt
HENDRIK UITTIEN, 45 jaar, Deventer
FRIEDRICH VOGEL (Frits), 35 jaar, Zwijndrecht
DOUWE WERKMAN, 30 jaar, Utrecht
HENDRIK VELDHUIS (Vosje), 22 jaar, Meppel

Geslagen, niet verslagen

De lijst op de voorpagina van ons blad bevat de namen van 24 van onze medewerkers, die door de Duitschers vanwege hun werkzaamheid voor ons blad zijn vermoord.

Deze mannen zagen het werk van Trouw als een noodzakelijk onderdeel van onzen nationalen strijd tegen den Duitscher voor de vrijheid van Nederland, een noodzakelijk onderdeel ook van onzen Christelijken strijd en het behoud van een Nederland van den goeden geest.

Zij zijn dezen strijd begonnen omdat de Duitschers aan 't Nederlandsche volk dezen strijd opgedrongen hebben. Zij zijn dien strijd mede begonnen, omdat zoovele Nederlanders half waren en slap, verloochenaars van hun plichten en hun beginselen.

De Duitschers zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor den moord, dien zij bedreven hebben, maar niet minder waar is de wrange gedachte, dat het bloed van deze strijders en martelaren komt op het hoofd van al die Nederlanders, die lauw en berekenend terzijde stonden en hun plaats niet wilden innemen aan het front van dezen totalen oorlog.

Wij, die samen aan Trouw werken en onze tallooze vrienden in den lande, staan met de ouders, vrouwen, verloofden en kinderen van onze gevallen makkers geslagen bij dezen wreeden moord.

Geslagen zijn wij, verslagen niet. Hun werk, ons werk, gaat door. De Duitscher denkt dat werk door terreur en en intimidatie te breken. Vandaar de hardheid van dat vonnis. Maar wij zullen blijven hameren op de gewetens van het Nederlandsche volk en dat volk den weg der gerechtigheid blijven wijzen.

Nauwelijks minder zwaar dan door den dood van onze medewerkers werden wij getroffen door het verscheiden van 16 dappere vaderlanders, die ten deele sneuvelden bij, ten deele doodgeschoten werden na een mislukten overval op het Huis van Bewaring te Amsterdam op 15 Juli j.l. Onder leiding van Johannes Post en Hilbert van Dijk hadden deze mannen een overval op touw gezet om een groot aantal gevangenen, wier leven gevaar liep, te bevrijden. Het plan werd verraden. Een hevig vuurgevecht was 't gevolg van Nederlandsche pistolen tegen Duitsche machinegeweren. 10 Duitschers sneuvelden, 6 of 7 der onzen wisten door den vijand heen te breken en te ontkomen. En deze dappere onderneming, dapper zoowel om de koenheid van 't plan als om de kloekheid bij den strijd, betitelt de Duitscher als een laffen overval.

Het sterven dezer mannen heeft ons en allen die hen gekend hebben, diep gesmart. Zij hadden allen groote verdiensten in den strijd voor verzorging van ondergedokenen en tegen de Gestapo-agenten.

In 't bijzonder treft ons het verscheiden der beide hiervoor genoemde leiders. Wanneer wij hun namen noemen, dan eeren wij daarin allen. Het ondergrondsche verzet is door hun vallen zwaar getroffen. Speciaal geldt dit voor Johannes Post. Deze was een K.P.-leider en zeker een der besten, die ons vaderland kende. Het verzetswerk verloor in hem een man, die stoutmoedigheid, scherpzinnigheid, organisatorisch vermogen en tact paarde aan groote beginselvastheid en kinderlijk geloof. Daardoor heeft hij met zijn makkers groote dingen kunnen doen.

Ons volk eehter wete wat die mannen der voorpagina, wat Post, v. Dijk en hun dappere vrienden gedreven heeft. Het antwoord moet luiden: Zij hadden een scherp inzicht in den geestelijken aard van dezen oorlog. Zij zagen dien als een deel van den strijd tusschen God en den booze. En daarin kozen zij partij. In dien oorlog hebben zij al hun talenten en kwaliteiten, hun bestaan zelf, volledig ter beschikking gesteld. Het werd hun niet afgenomen, zij gaven het vrijwillig, toen zij de risico's van het ondergrondsch verzet kozen. Zij voelden hun roeping. In het vervullen van die roeping zijn zij gevallen.

Mede uit hun bloed bloeit eens het herboren Nederland op.

Regeeringslastgeving voor de burgemeesters.

Op 16 Aug. om 13 uur is door radio Oranje het volgende omgeroepen: „Het is den laatsten tijd herhaaldelijk voorgekomen, dat Burgemeesters op last der Duitschers ingezetenen oproepen tot het verrichten van arbeid voor de Duitsche oorlogsvoering.

„De Ned. Regeering heeft het personeel in Overheidsdienst herhaaldelijk gelast alles te laten of bemoeilijken wat den vijand ten voordeel zou kunnen strekken en de vijandelijke kracht verhoogen.

„Tot het personeel in Overheidsdienst tot wie deze Regeeringslastgeving zich richtte, behooren zeer zeker de Burgemeesters.

„Indien Burgemeesters van de Duitschers opdracht krijgen ingezetenen op te roepen voor het aanleggen van verdedigingswerken, 't delven van loopgraven enz., kortom het verrichten van arbeid welke niet de Ned. bevolking maar den Duitschers ten voordeel strekt, dan gelast de Regeering den Burgemeesters de opdracht niet uit te voeren en de ingezetenen dus niet op te roepen.

31 AUGUSTUS 1944.

Op dezen vijfden verjaardag, dien Hare Majesteit, onze geeerbiedigde Koningin, in den vreemde moet vieren, bieden wij onze landsvrouwe onzen hartelijken gelukwensch aan. Wij danken God, dat Hij H.M. in deze zware oorlogsjaren niet alleen heeft willen sparen, doch tevens de kracht heeft willen schenken, kloek en fier, vooraan te staan in den strijd voor de bevrijding van ons land. Op den dag van heden klimt onze bede des te vuriger op tot den Almachtige, dat Hij onze geliefde Vorstin spoedig doe wederkeeren in het midden van Haar trouw en aanhankelijk volk.

Moge de Vorst der vorsten Hare Majesteit van jaar tot jaar de kracht blijven vernieuwen, opdat het Haar gegeven worde nog in lengte van dagen ons vrije en herboren Nederland te regeeren met wijsheid, rechtvaardigheid en goedheid.

De vrijheidszon, de Oranjezon staat ter kimme! Zij zal weldra, zoo God wil, weer in vollen lichtglans haar warmen gloed uitstralen over ons dierbaar Vaderland.

DE LEESZALEN IN DE BRANDING.

We hebben kort geleden in een artikel gewezen op het gevaar van het boek in dezen tijd, van alle uitgaven, die officiëel worden toegestaan, in dienst gesteld zijn van de geestelijke verwording van ons volk in Nat.-Socialistische richting.

Ditzelfde moeten wij zeggen van onze leeszalen, die een even gevaarlijk object zijn voor de nazificeering van ons volk. In Nederland was 't zoo gesteld, dat met uitzondering van een aantal R.K. en eenige Prot.-Chr. de leeszalen aangesloten waren bij de „Centr. vereen. voor openbare leeszalen en bibliotheken", die alle een neutraal karakter droegen, door de Overheid werden gesubsidieerd en onder toezicht daarvan stonden. Daardoor was 't voor de Nazi's een kleine kunst hun luguber bedrijf der vergiftiging van ons volk via dit kanaal ter hand te nemen en de leiding van deze vereeniging toonde niet de noodige ruggegraat om deze instellingen meteen te doen verdwijnen. Integendeel, 't advies van den ondergang „Redt wat te redden is" werd ook hier gevolgd. In 't jaarverslag over 1942 zei de voorz. letterlijk: „Richtlijn is gebleven: als centrale organisatie de maatregelen te nemen die de leeszalen in staat stellen om te functionneeren". Om dit advies na te leven gaf men zelfs art. 5 der subsidie-voorwaarden onzer regeering prijs n.l. den eisch der partijdigheid en men ging werven in Nat-Soc. richting.

Er zullen wel weer protesten opgaan als deze woorden straks gelezen worden. En toch geven wij van deze lezing niets prijs. 't Is hier weer 't oude liedje, dat kranten, zangbonden, uitgevers etc. zingen: we moeten blijven, we moeten redden. Redden ten koste van den geestelijken weerstand van ons volk. Zoo hebben allen gedaan. Zoo werden Christelijke kranten tot nazi-objecten, zoo zingen zangvereenigingen in de cultuurkamer, zoo werden uitgevers verspreiders van volksvergif en wat dies meer zij. Het redden van wat te redden is, voert naar den ondergang en 't speelt den vijand in de kaart.

Wat was bij de leeszalen het practisch resultaat?

Voorzitter en secretaris der Centr. vereeniging werken mee met de Duitschers om de openbare leeszalen en bibliotheken te ontdoen van alle boeken die tegen 't Nat.-Soc. ingaan. Zij zijn wel niet de uitvinders van verboden boekenlijsten en zij verleenen wel de medewerking om erger te voorkomen, maar ze doen 't dan toch maar. Alle neutrale bibliotheken hebben op deze wijze den bezetter gesteund tot schade van onzen vaderlandschen strijd. Enkele bijzondere bibliotheken uitgezonderd, — die dan ook 't gelag hebben betaald in den vorm van ingetrokken subsidies of inbeslaggenomen bibliotheken — werken allen mede aan de verbreiding der Nat.-Soc. beginselen. Men heeft in opdracht van Dr Plutzart boeken aangeschaft, die het goede melden van den geest, die thans de Duitschers bezielt. De geest van 't Germaansche heidendom.

De R.K. leeszaal te Nijmegen weigerde het jodenbordje. Prachtig, zij werd prompt in beslag genomen. Prot. Chr. leeszalen weigerden eveneens en ze ontvingen in verschillende provincies geen subsidie meer. De Centr. Ver. werkt mee. Waar blijven de protesten van de vaderlandsche bestuursleden? In Apeldoorn, waar de directie zich niet genoeg onder de zweep van de Nazi's kromde, werkt thans een gemachtigde voor de aanschaffing der boeken en ter controleering van de bruikbaarheid van het boekenbezit. In andere plaatsen liet men N.S.B.-ers toe in de besturen om het beleid te regelen. Zoo vreet de vijand voort. Het is een gevaar voor onze volksziel.

Weten we het goed. We voeren den totalen oorlog, met totale middelen. We voeren den totalen oorlog, met totale middelen. We geven niets prijs dan na vernietiging van alle voor den vijand belangrijke objecten.

Zoo leeren de Duitschers ons al distancieerend ons den oorlog voeren en zoo moet ook de oorlog gevoerd worden in de wereld van het boek en van het blad.

DE OORLOG

De koppigheid van Hitler, de overtuiging van zijn eigen roeping, — of zooals hij het zelf heeft uitgedrukt: de wetenschap dat hij met de zekerheid van een slaapwandelaar den juisten weg weet te vinden, — hebben hem reeds menigmaal parten gespeeld. Nadat zijn gedurfde politiek, tegenover de steeds voorzichtige houding van zijn generaals doorgedreven, herhaaldelijk klinkende successen heeft behaald, waande hij zich den grootsten strateeg van onzen tijd. Tevens werd hij echter het slachtoffer van zijn eigen propaganda, het belachelijk maken van zijn vijanden. Hij heeft ze militair en economisch schromelijk onderschat, hij geloofde in allen ernst dat de tijd voor hem werkte, althans hoopte hij op een onvermijdelijke ruzie tusschen de Bondgenooten. In elk geval trok hij niet de zoo natuurlijke consequenties uit de mislukking van zijn oorspronkelijken opzet, van den bliksemoorlog. Hij had moeten begrijpen, dat hij met zijn slinkende middelen het onmetelijke veroverde gebied niet kon houden. Logisch ware het geweest zich b.v. 1942 met zijn toen nog ongebroken leger op een kortere linie terug te trekken, met een gelijktijdigen terugtocht uit Scandinavië en Afrika. Maar dat mocht niet. „Waar de Duitsche soldaat eenmaal zijn voet gezet heeft, daar blijft hij ook!" En daarom moesten steeds weer groote Dt. afdeelingen doodbloeden, door het Führer-bevel, vechten tot den laatsten man. Sedert de invasie is het tekort aan menschen nijpend geworden en nog steeds kan Hitler niet besluiten een deel van zijn veroveringen goedschiks prijs te geven, teneinde op die manier reserves te verkrijgen. Met het gevolg, dat er zich in Oost en West voor hem de omtrekken van een catastrofe beginnen af te teekenen.

In Normandië zijn de resten van 40 divisies, ten sterkte van vermoedelijk 20 div., bij Falaise ingesloten en wat er door de nog niet gesloten opening zal kunnen ontglippen, wordt ook reeds in den rug bedreigd door de volgende pantser-wig der Amerikanen, die ten N. van Chartres de Seine naderen. En wie weet of de andere wig, in de richting Orléans, niet de beteekenis heeft om achter Parijs een omtrekkende beweging naar België te maken? Ja, zelfs de bij Nantes over de Loire getrokken tank-colonnes kunnen de bedoeling hebben alweer een volgende reusachtige wig in den rug der Duitschers naar het Oosten te drijven, hierbij geholpen door de aan de Zuidkust van Frankrijk gelande legers, waarvan de eerste acties wijzen op een vermoedelijke poging om via het Rhône-dal naar het N. te trekken. In N. Frankrijk staat, tengevolge van de luchtbombardementen, het spoorwegverkeer practisch gesproken stil. In vele streken is voor de troepen van het binnenlandsch verzet de open strijd tegen de Duitschers afgekondigd. De Parijsche politie staakt. In één woord, de spanning heeft het kookpunt bereikt.

In het Oosten is het heele Dt. Baltische leger van 30 div. van Duitschland afgesloten, 16 daarvan feitelijk omsingeld. Op het oogenblik dat dit overzicht geschreven wordt, staat echter het Russ. offensief aan de rest van het front vrijwel stil. Vermoedelijk niet door de aankomst van Dt. versterkingen (een zestiental uit de bezette gebieden bijeengeraapte divisies vormt een ten eenenmale onvoldoende troepenmacht, gezien de geweldige afmetingen van 't front) en ook niet door de spit-campagne van de bevolking van O.-Pruisen, door de Nazi-leiding als laatste redmiddel bevolen. Veel waarschijnlijker lijkt de noodzakelijkheid om de enorm verlengde etappeverbindingen te verstevigen en de door de Duitschers op 't in heel Europa gebruikelijke normaalspoor omgebouwde spoorwegen weer in de Russ. spoorbreedte te herstellen.

Kenteekenend voor de hopelooze gevoelens waarmede men in Dtl. de hervatting van 't Russ. offensief tegemoet ziet, is de radiorede van deze week van Gen. Ditmar, milit. spreker van den Dt. omroep. Hij sprak van een twintigvoudig Russ. overwicht. Zelfs 'n Duitscher moest zich afvragen, hoe dit nu mogelijk was. Sovjet Rusland heeft immers slechts dubbel zooveel inwoners als Dtl. en sinds '41 hoorde men om de haverklap van „zwaarste bloedige verliezen" aan den kant der Russen, ja, reeds op 17 Juli 1941 schreef D.N.B. over „laatste Russ. reserves" en volgens de redevoering van Hitler op 3 Oct. '41 was Rusland toen reeds militair vernietigd en zou nooit meer opstaan. - De revolte der generaals bewijst dat men zich dit ook in Dtl., althans in de kringen der beste milit. deskundigen heeft afgevraagd. Hun geloof aan den onfeilbaren Führer is verdwenen en ze verkiezen den weg van den gewapenden opstand boven de onvermijdelijke milit. ineenstorting. Mogen hun sombere angst-fantasieën zoo spoedig mogelijk waarheid worden.

De tanende invloed en macht van Dtl. weerspiegelen zich ook in de houding van zijn kleine bondgenooten. De nieuwe Finsche staatspresident Maarschalk Mannerheim, heeft, naar verluidt, aan den Dt. gezant medegedeeld, dat de nieuwe regeering een vredeskabinet was, dat Rusland om een wapenstilstand zou verzoeken. In Hongarije zijn de drie felst Nazi-gezinde ministers overboord gegooid. Ook de uitvoering der wreedste anti-joodsche maatregelen schijnt te zijn stopgezet. Maarschalk Antonescu, de Roemeensche dictator, moet aan Koning Michaël zijn ontslag aangeboden hebben. Volgens radioberichten wil ook Bulgarije toenadering tot de Geallieerden zoeken en heeft via Turkije aangeboden zich uit Grieksch Macedonië en Zuid Servië terug te trekken. Ook daar schijnt een zuivering van de regeeringsbureaux der ergste Nazi-knechten te zijn begonnen.

DAT IS EEN BURGEMEESTER.

De burgemeester van Hoeven (N.Br,), een mijnheer P. J Jansen, dat is nog eens een burgemeester! Die schrijft brieven aan z'n gemeentenaren onder den sprekenden aanhef van „Volksgenooten". En hoor dan wat hij schrijft:

„Zeer tot mijn leedwezen heb ik geconstateerd, dat de zorg „voor de in de landerijen geplaatste palen niet is als zijn moet. „Indien er worden weggehaald weet gij, dat daarop zware „straffen staan, niet alleen voor het individu, dat het doet, „maar ook voor de geheele Hoevensche gemeenschap. Daarom „verzoek ik U, in het belang van geheel Hoeven, mij wel te „willen opgeven de namen en adressen dergenen, die de palen „niet eerbiedigen, ja ze weghalen.

„Gij zijt opgevoed in de waarheid, dat alle Gezag van God „komt. De Schepper gaf het gezag — tot heil van ons Volk en „geheel Europa — over den noord-westelijken hoek der Duitsche „laagvlakte, ons Vaderland dus, aan bezettende autoriteiten. „Gedraag U dus naar wat gij gelooft, n.l. dat alle Gezag van „God komt en gehoorzaam in alles aan dat van God komende „Gezag. Dit Gezag heeft eveneens van den Schepper de kracht „gekregen zich te handhaven en gaat, waar het zich geheel op „natuurlijk standgunt stelt, geheel volgens den regel „Gods molen „maalt langzaam, maar fijn", tewerk, zooals sommige ingezetenen „moesten ondervinden. Ik breng U dit in herinnering, wijl het „voorkomt, dat ingezetenen tegen de verordeningen en voor„schriften, door of namens dat Gezag gegeven, handelen of ze „negeeren. Dit zal vroeg of laat hen en naar ik vrees de geheele „gemeenschap berouwen. Dringend verzoek ik daarom de ver„ordeningen en voorschriften getrouw op te volgen en hen, die „er zich aan onttrekken t.a.v. persoonlijken inzet, zulks op de „daarvoor mogelijke wijzen te herstellen, ter voorkoming van „groot leed voor hen zelf, hun familie en de geheele gemeen„schap Hoeven. De goedwillenden dienen de kwaadwillenden in „de goede richting te stuwen.

„Helaas is ter gemeente-secretarie nog steeds niet van ieder „gezin, dat mannelijke leden telt van 18—50 jaar, bekend waar „die werken. Daarom verzoek ik ieder gezin te doen weten — „'t kan ook per brief — voorzoover zij niet zeker zijn, dat het „ter secretarie bekend is, waar de mannelijke leden tusschen de „18 en 50 jaar werken en wie hun werkgever is, ook als zij in „'t buitenland werken.

„Deze opgave wordt zoowel in het belang der geheele ge„meente, der gezinnen en der afzonderlijke personen gevraagd."

En dan geeft deze mijnheer nog een uiteenzetting wat Nat. Socialisme zeggen wil. „Meerderen" uit z'n gemeente hebben hem dat gevraagd. Ze zijn daar in Hoeven blijkbaar niet vlug van begrip, dat ze dit nog niet weten.

Maar ze hebben daar een pracht van een burgemeester. Die verdient toch zeker het „Eikenloof". Dat krijg je namelijk als je er zeer binnenkort uitgegooid wordt.

Want eruit gaat hij. Wellicht hoort hij daar in het Zuiden al wel het gebulder van het invasiefront. Dat is het praeludium van zijn „evacuatie".

BOEREN!

Een krijgsman wint al veel
Al wint hij niet dan tijd.

LEVERT DAAROM UW OOGST LANGZAAM IN!

Internat. saamhoorigheid

Wie zich ernstig bezighoudt met de na-oorlogsche problemen, zal zich niet het minst moeten bezinnen op den herbouw der internationale samenleving. Het staat ongetwijfeld vast, dat een nieuwe wereldorganisatie in het leven geroepen zal worden, in den geest van den vroegeren Volkenbond. Evenzeer staat vast, dat men dezen ouden Volkenbond niet kan doen herleven.

In waarheid miste de Volkenbond de kracht en het vertrouwen om in feite tot een rechts- en vredesinstrument uit te groeien. De beginselen, waarop de Bond was opgebouwd waren echter in wezen juist. In 1942 verscheen te Londen een klein boekje getiteld „Rebuilding Europe" (de herbouw van Europa), waarin enkele staatslieden hun standpunt inzake de toekomstige internationale verhoudingen uiteen zetten. Min. Gerbrandy gaf daarin zijn meening te kennen onder het hoofd: „Terug naar de Volkenbondsbeginselen".

't Hoofdbeginsel van den Volkenbond was: internationale saamhoorigheid en daarmee samenhangend de gemeenschappelijk te dragen verantwoordelijkheid voor rechtskrenking en vredebreuk.

Het is in de jaren tusschen 1920 en 1940 meermalen een punt van ernstige discussie geweest of de neutraliteit met het lidmaatschap van den Volkenbond vereenigbaar was, een vraag die in den regel bevestigend werd beantwoord.

In de toekomst kan zulk een vraag, voor ons land althans, geen practische beteekenis meer hebben. Onze oude neutraliteitspolitiek — of liever: „zelfstandigheidspolitiek" — heeft als leidend beginsel voor onze buitenlandsche betrekkingen afgedaan.

Daarover heerscht thans in ons land, voorzoover wij dat uit de uitingen in de illegale pers kunnen opmaken, wel eenstemmigheid. Vast staat dus, dat er na den oorlog een nieuwe internationale organisatie tot stand zal komen, dat ons land zich daarbij zal moeten aansluiten en dat wij daarmee waarschijnlijk vèrgaande internationale verplichtingen op ons zullen moeten nemen.

Hoe zal zulk een internationale organisatie er uit moeten zien?

In de eerste plaats zal zij wereldomvattend moeten zijn. De gedachte aan een soort Europeesche Unie, die reeds voor den oorlog hier en daar werd gepropageerd, duikt ook thans weer op en vindt zelfs verdediging in kringen waar men dit niet zou verwachten. Indien men met deze Europeesche Unie een zekere politieke groepeering beoogt, naast of zelfs in tegenstelling met een Amerikaansche en Aziatische Unie, dan achten wij dezen opzet ten eenenmale verwerpelijk. Hij past overigens wonderwel in de gedachtensfeer van 't Duitsche imperialisme en is dan ook een der geliefkoosde stokpaardjes der nat.-socialistische propaganda.

Natuurlijk heeft geen goed Nederlander er ooit aan gedacht zulk een Duitsch georiënteerde Europeesche Unie te aanvaarden — wij toonden geen ambitie de Duitsche belangen te dienen en de knechten te worden van het Herrenvolk — maar toch is er bij velen wel iets van het nat.-soc. Europa-ideaal blijven hangen.

Men vergeet daarbij echter dat Europa geen politieke eenheid is en dat in naaste toekomst zeker ook niet zal worden.

Men kan de Europeesche staten niet vereenigen, zooals de Ver. Staten van Noord-Amerika zijn saamgebundeld — trouwens ook dit geschiedde niet dan na verbitterden strijd. Maar Amerika is een land, waarvan de afzonderlijke staten nauwelijks een geschiedenis hebben. Europa is bezwaard met de erfenis van een eeuwenoude historie, waarin zich scherpe tegenstellingen hebben gevormd, die zich niet laten loochenen. Bovendien bestonden er tusschen de Amerikaansche staten geen nationale verschillen, zij hadden allen een Engelsch sprekende bevolking. Men zou ze 't beste kunnen vergelijken met de Nederl. provinciën tijdens de Republiek.

Zoomin als een politieke eenheid vormt Europa een afzonderlijke **belangengemeenschap**. Integendeel de belangen der verschillende landen loopen kriskras door elkaar en vinden hun polen en tegenpolen over de gansche aardbol.

Hoe wil men een land als het onze, dat zijn grondgebied over vier werelddeelen verdeeld heeft, dwingen in het keurslijf van een Europeeschen Statenbond, terwijl juist in en door dezen oorlog de nauwe verbondenheid der verschillende gebiedsdeelen zich sterker dan ooit heeft doen gevoelen?

En hoe stelt men zich de positie van het Engelsche gemeenebest voor dat zich over heel de wereld uitstrekt en waarin Gr. Brittannië zeker een nauwer belangengemeenschap voelt met zijn eigen dominions, waarop zijn wereldpositie berust, dan met de Eur. landen?

Ook Frankrijk met zijn groot koloniaal gebied heeft zijn interesse minstens over drie werelddeelen verdeeld. Om van Rusland, dat een bijna even groot gebiedsdeel in Azië als Europa heeft, maar niet te spreken. Men kan toch Rusland van dezen Europeeschen statenbond niet uitsluiten?

Bovendien heeft juist deze oorlog voor de tweede maal in 25 jaar bewezen, dat de geheele wereld één groot samenhangend geheel vormt. Er zijn geen interne Eur. kwesties (althans niet van eenig belang), die ook de buiten-Europeesche staten niet raken.

Dat deze overtuiging in de Ver. Staten veld heeft gewonnen en dit land tot deelname aan den oorlog heeft bewogen, is een overwinning op het Amerikaansche isolationisme, waarvan wij Europeanen thans de vruchten plukken.

En dan zouden wij tegelijkertijd een Europeesch isolationisme willen aankweeken en bevorderen! Het zou zijn alsof wij den gang der historie tot een achterwaartsche beweging willen forceeren.

Na den oorlog zal blijken, dat de wereld nog kleiner is geworden dan voorheen. De moderne verkeersmiddelen zullen de afstanden al meer doen inkrimpen, het handelsverkeer, de cultureele omgang zullen nog intensiever worden. De concurrentie zal toenemen, maar daarbij zal Europa niet als een afgesloten geheel tegenover andere groepeeringen komen te staan.

Wij moeten volkomen breken met de nat. soc. gedachte van een nieuwe Europeesche orde, die trouwens ook alleen in die gedachtenwereld zin heeft. Evenmin willen wij immers een Aziatische orde onder Japansche leiding aanvaarden.

Het Koninkrijk der Nederlanden is te beschouwen als een staatkundige eenheid, waarvan niet één deel tot deze en een ander deel tot gene politieke statengroepeering kan behooren.

De grondleggers van het moderne volkenrecht, Vittoria, Geutiles en Grotius (Hugo de Groot) bouwden hun stelsel op uit de saamhoorigheid van het gansche menschelijke geslacht. De „societas humana" (de gemeenschap der menschen) was uitgangspunt en basis voor hun volkenrechtelijke opvattingen. Zij grondden hierop de (moreele) verplichting om een staat te hulp te snellen, die door derden onrechtmatig werd aangevallen.

Ook thans nog moet dit grondbeginsel worden aanvaard en tot gemeengoed der volkeren worden gemaakt. Voor ons land komt dit dan practisch hierop neer.

Nederland trede toe tot een universeele internationale statenorganisatie, werke krachtig mee tot de effectieve verwezenlijking daarvan en aanvaarde bewust alle verantwoordelijkheden, daaruit voortvloeiende. Een volgend maal hopen wij een en ander nader uit te werken.

DE FRIEZEN EN HUN ZAAK.

Is er, evenals een Vlaamsche kwestie, een Friesche kwestie?

Wij zijn geneigd heftig te zeggen van neen. Natuurlijk, er zijn Friezen, die rare ideeën hebben, die „apart willen", enz. Laat ze praten! Of, wat nog aardiger is, jaag ze op stang, door ze er een beetje mee te plagen. Onder studenten kan dit heel goed. Maar wij hebben toch ook iets ernstigers te doen. Want het gaat bij de Friezen om ernstige, principiëele dingen.

Het verzet, dat daarbij van wat Friezen den „Hollandschen" kant noemen, komt, is dikwijls ingegeven door de vrees, dat we een soort scheuring zullen krijgen, zooals die in België dreigt. Maar daarover zijn twee dingen op te merken. In de eerste plaats, dat de Friezen, die in hun „beweging" pleiten voor hun rechten, in dezen tijd duidelijk hebben getoond, dat hun nationale trouw boven alle verdenking is. En in de tweede plaats, dat spanning en verscheurdheid in België juist zijn veroorzaakt door de starre en vaak vijandige wijze, waarop de heerschende groepen en partijen stelselmatig aan de Vlamingen hun meest elementaire rechten trachtten te onthouden.

Wie ernstig en zonder vooroordeel kennis neemt van wat de Friezen wenschen, die zal begrijpen, dat zij geen verbinding willen, maar ontplooiing. Het is er hen om te doen, het Friesche element de ruimte te geven. Dat is voor slechts een gering deel een politieke kwestie. Het betreft in hoofdzaak cultureele ontplooiing, die in vrijheid moet plaats hebben. Zoo is het groote evenement van de laatste jaren, dat de Friezen nu een Bijbel hebben in hun eigen taal. Zooiets gaat geheel buiten de politiek om.

Van den staat kan slechts worden gevraagd, dat hij negatief de beletselen wegneemt, b.v. in de onderwijswet, waardoor het Friesche element wordt gehinderd in zijn ontwikkeling, en positief, dat hij sterkend en stimuleerend optreedt, om het gezonde initiatief tot volledig rendement te brengen. Dat laatste behoort met name te gebeuren door de provincie.

De voortreffelijkheid van onze staatsinrichting komt ook hier weer uit. De autonomie der Provinciale Staten is naar ons Staatsrecht ruim genoeg om deze sterkende en stimuleerend taak naar behooren te volbrengen.

Het gaat er maar om, dat de Staten zelf straks hun taak goed willen verstaan.

Wij gelooven, dat de ontplooiing van de Friesche cultuur een verrijking van het Nederlandsche leven is. De Overheid kan en behoort daar dus welwillend en helpend tegenover te staan.

Het motief van ons werk

Om in ons verzetswerk ernstige en dus belangrijke beslissingen te kunnen nemen, is het noodig zich voortdurend rekenschap te geven van het motief van ons werk. Wij moeten overtuigd zijn, dat de zaak, die wij dienen, de gevolgen, die vaak onherroepelijk zijn, waard is en wie staande wil blijven in het kritieke oogenblik, moet weten, dat ongeacht de gevolgen, doorgezet moet worden. Dat kan alleen als het motief zuiver is.

Het wil ons voorkomen, dat dit alleen zuiver is te zien in het licht van den ons opgedrongen oorlog. Deze is totaal.

We bedoelen dat niet in den zin als Göbbels het bedoelt, als hij het Duitsche volk tot den totalen inzet van alle krachten oproept; ook niet in dien zin, dien generaal Winkelman op het oog had, toen hij 14 Mei 1940 in zijn proclamatie zei: „Boven Rotterdam heeft de totale oorlog gewoed". We bedoelen het in dezen zin, dat in dezen oorlog niets onaangetast blijft. Het is zoo, dat waar we ook staan, in de kerk of in de school, in de fabriek of op het land, in den staat of in de maatschappij, wij gevoelen dat daar het front is. Alles is er in betrokken. Zoo beleven wij den totalen oorlog.

Dit komt sterk uit als we het oorlogsgebied even aan ons oog laten voorbijgaan. We vechten namelijk op drie terreinen, die tegelijk de groote fronten zijn, waarop de slagen woeden. Het militaire front, het economisch front en het cultureele front.

Op militair gebied hebben wij hier in Nederland den strijd tijdelijk moeten staken, toen na vier en een halven dag moedig verzet ons leger capituleerde. Dit beteekende niet, dat we ons land overgaven, doch slechts dat wij hier op het continent van Europa, wat den strijd op het land betreft, geen middelen ter verdediging meer hadden. 98 pct. van het grondgebied, dat grondwettelijk tot het Koninkrijk der Nederlanden behoorde, vocht door en onze Koningin, die naar het land der bondgenooten overstak, organiseerde met vloot en N.-I. leger den strijd opnieuw. We sloten geen wapenstilstand, gingen geen compromis met den vijand aan en we bleven zoo militair met Duitschland in oorlog.

Niet anders is het economisch. Wellicht is dit belangrijker dan militair omdat arbeidskracht in dezen oorlog van veel beteekenis is.

Samen winnen of verliezen ze den oorlog, soldaten en arbeiders, doch in getal zijn de arbeiders tallooze malen in de meerderheid. Elk arbeider in de fabriek is frontsoldaat en daarnaast wordt ook elke burger, die aan zijn inleveringsplicht voldoet, in deze functie geplaatst. Elke inlevering van metaal, prikkeldraad of anderszins is ondersteuning van het vijandelijk front.

Ook cultureel vechten we een moeizamen strijd om het behoud van onze cultuurwaarden en die men ons tracht te ontnemen. In het nazificeeringsproces, dat onze jeugd aantast, dat onze kranten vermoord, dat onze organisaties kapot slaat, dat al onze vrijheden, bij de Grondwet gewaarborgd, vernietigt, zien we in de volle breedte het front voor ons. Het laat niemand onaangetast. We zijn allen frontsoldaat.

Als we dan overtuigd zijn, dat in een oorlog vechten plicht is, dan weten we, dat langzaam werken, saboteeren, onderduiken en weigeren slechts een vaderlandsche roeping is, die we zoo consequent mogelijk moeten vervullen. Practisch is er immers geen onderscheid tusschen den arbeider, die een duikboot zoo in elkaar zet, dat ze bij het uitvaren door den waterdruk wordt vernield en ondergaat en den marinier, die vanaf zijn boot zijn torpedo lanceert en daarmee een ander schip naar den zeebodem zendt. Zoo staan arbeiders, soldaten en burgers naast elkaar aan het front van dezen totalen oorlog.

Deze dingen worden scherper als we ze zien in het licht van het geestelijk beginel, dat dezen oorlog drijft. Het is een strijd van ideologieën die er nu woedt, dat weet de eerste de beste nationaal-socialist ons vandaag te zeggen. Elk front staat in dienst van dien strijd bij aanval en afweer.

Het is niet zoo, dat de Duitschers, toen ze op 10 Mei 1940 over onze grenzen kwamen, gewapend met bommen, vechtwagens, vliegtuigen en kanonnen ons ter bescherming snelden, Dat hebben ze ons voorgelogen. Het was zoo, dat achter de Duitsche legers aanrolde de leer van het nationaal-socialisme en op 14 Mei 1940, de dag van de capitulatie, begon in Nederland de gelijkschakeling aan het nationaal-socialisme.

Het moge ons vergeven worden, maar we doorzagen dat niet. Slechts enkelen waarschuwden. Het ging trouwens geraffineerd omdat de Duitschers den weg kozen van het geleidelijk winnen van ons volk, den weg van de overtuiging. Slechts stap voor stap trachtte men ons op hun onheilig pad te krijgen. In een rede, die hij in Duitschland hield, heeft de heer Seyss Inquart gezegd, dat de negen millioen Nederlanders gewonnen moesten worden, dan zou een belangrijke groep Germanen, bijna zoo goed als de Duitschers, aan de Germaansche levensruimte zijn toegevoegd. Dat was het leidend beginsel en zoo ging het langzaam, Een hand werd worgend om onze keel gelegd en kalm, maar met vaste zekerheid drukte men toe, totdat we nu bijkans dreigen te verstikken.

Dat we het toch niet zagen. We teekenden de Ariërsparagraaf, we voorzagen den vijand van een volledig systeem van persoonsbewijzen, we registreerden al onze vereenigingen, minitieus precies, de Joden meldden zich en zoo ging het maar door en toen we wakker werden, was het voor velen te laat.

Al die dingen hadden we niet mogen doen, want men bedoelde hier niets anders dan het Germaansche beginsel van ras, bloed en bodem ten grondslag te leggen aan den nieuwen opbouw van ons land. Dat was de nieuwe orde, die uitging van deze levenswet, dat de sterkste het recht van ordenen heeft. Duitschland, het sterkste Germaansche land, heeft dit recht en in Duitschland is het de sterkste man, Adolf Hitler, die dit recht voor zich opeischt. Zoo loopt dit beginsel uit op den grooten, den geweldigen, den sterksten, den Uebermensch, den Führer aller Germanen.

Zijn we er of zijn we er niet? Het Germaansche Führer-principe stamt uit het heidendom en breekt met elke gedachte aan het Christendom. Het beginsel van den geweldigen mensch staat diametraal tegenover het Christelijk beginsel. Geen mensch, maar God is het alleen, die het recht heeft alle levenskringen te beheerschen.

Daarom heeft hij, die Hitler als „mijn Führer" aanspreekt, den bodem van het Christendom verlaten en zich aan het heidendom overgegeven. Daarom is de strijd tegen dit principe plicht, meer goddelijke roeping!

* * *

Wie deze dingen ziet kent het motief van ons werk. Het gaat regelrecht tegen den duivel, die ons leven vernielt, God onttroont en zichzelf verheft.

Het is daarom, dat wij den ouders toeroepen, dat zij hun kinderen onder geen voorwaarde naar den arbeidsdienst **mogen** sturen; het is daarom, dat wij den arbeider zeggen, dat hij niet in het N.A.F. **mag** gaan; het is daarom, dat wij den cultuurwerker zeggen, dat hij God niet dienen **kan** in de cultuurkamer, wie er zich naar voegt mag het praedicaat „Christelijk" niet dragen; het is daarom, dat we den burgemeester **verplicht** achten heen te gaan toen de nazificeering van het gemeentelijk apparaat werd doorgezet; het is daarom, dat we den economischen opbouw van de commissie Woltersom niet **kunnen** aanvaarden. Al deze instellingen worden door het Führer-principe gedragen, medewerking daaraan is ongeoorloofd. Weigeren is hier plicht, frontroeping.

Nu is in zulk een strijd het berekenen van de kansen goed. We moeten dat zelfs doen. Maar vast staat ook dat we, wanneer we eenmaal alles goedoverwogen hebben, dan ook hebben te doen wat ons geweten ons voorschrijft, daarbij de consequenties ten volle aanvaardend.

Verzetswerk is geen optelsom die precies moet kloppen op een van te voren bepaalde uitkomst. Zoo doen we het meestal, en als het dan te gevaarlijk lijkt, gaan we onderstboven. Het gaat niet alleen om het redden van ons leven, hoe belangrijk dit soms ook is en hoe zwaar het besluit vaak valt. We moeten handelen naar onze roeping. We volharden, al kost 't ons het leven. Naar Gods bestel sterft niemand onzer één minuut eerder dan het in Gods raad is bepaald.

* * *

We benaderen deze dingen nu nog van een andere zijde.

We moeten ons werk dan zien als een verdediging van de geestelijke vrijheid, de essentieele grondgedachte van Nederland als Christelijke natie.

Naar onze overtuiging is het de Kerk, die als planting Gods in de wereld als voedster van het leven optreedt. Vanuit de Kerk vervult God de wereld en zoo bouwden we niet zinloos, maar met een doel, rondom de Kerk het Christelijk leven op. Rondom het bastion Kerk wierpen we stellingen op. We hadden Christelijke scholen, stands- en vakorganisaties, pers-, radio-, cultuur- en jeugdvereenigingen. We deden dit niet zoomaar, voor de aardigheid, niet uit zucht ons volk te verdeelen met schotjes in hokjes. We doen dit in opdracht van den Schepper en Herschepper van ons leven, op grond van de opdracht Zijn Koninkrijk te bouwen.

Het is slechts mogelijk deze opdracht te vervullen in de sfeer der geestelijke vrijheid. De Kerk moet die hebben om de baan voor het Evangelie vrij te hebben. Zoo is bouwen aan Gods Koninkrijk in dit leven bereikbaar. Wie dan ook die vrijheid vernietigt, wordt bevonden bewust te vechten tegen het Koninkrijk Gods.

Zie nu rondom ons. De Duitschers zijn gekomen met hun Germaansche rassentheorie en hun eerste daad was 't rooven

van de geestelijke vrijheid van ons volk. Het gevolg daarvan was, dat in minder dan geen tijd al onze instellingen werden vernietigd of een strijd op leven en dood om hun bestaan moeten vechten. Op vele punten was de terugtocht tot op de Kerk geboden, en zelfs dit bastion werd niet onaangetast gelaten. Vele getuigen zijn van den kansel gehaald en verschillenden werden martelaars ten doode toe. De Duitschers vechten hier tegen God, ze zijn de bewuste vernietigers van Zijn rijk, handlangers van den satan.

Dies vechten wij tegen hen als tegen den baarlijken duivel.

* * *

Zoo zien we tegen den grooten geestelijken achtergrond duidelijk het motief van ons werk. Aan geen enkel front is er ook maar iets onverschillig, het is alles aan elkaar verbonden door de geestelijke beteekenis die het geheel heeft. Deze strijd moet worden gewonnen aan alle fronten. We kunnen gedwongen zijn aan de fronten te overwegen en de kansen af te meten, maar om het groote geestelijke motief is volledige capitulatie onmogelijk. Dan blijft het „non possimus", wij kunnen niet, altijd gelden, ook al kost het ons leven.

Wij doen daarom dit werk niet uit sportiviteit of sensatiezucht, uit oppervlakkige vaderlandsliefde, of haat tegen de Duitschers om hun wreedheden. Het motief voor ons werk ligt dieper: wij vechten voor de zaak van onzen God.

Zoo zien wij naar de voorpagina van dit nummer, vol ontzetting, smart en medegevoel voor de nabestaanden. Wij buigen eerbiedig het hoofd voor onze gevallen kameraden. Zij werden de martelaars in onzen heiligen strijd. Zij zijn trouw geweest tot in den dood. Zij hebben volhard tot aan het einde: zij stierven voor de zaak van onzen God.

Het annexatie-probleem

Van verschillende zijden is er bij ons op aangedrongen onze meening te geven over annexatie van Duitsch grondgebied door Nederland.

Wij hebben lang geaarzeld aan dezen aandrang gevolg te geven en wel omdat het probleem van de annexatie van gedeelten van Duitsch gebied door buurstaten van Duitschland een onderdeel is van een veel grooter vraagstuk; n.l.: Wat willen de overwinnaars straks met Duitschland? Wil men dit rijk trachten tot rust te brengen en te doen gewennen aan een behoorlijke internationale samenleving om het dan ook te bevredigen in die verlangens, die niet al te onredelijk zijn? Dat zal er op neer komen, dat Duitechland straks weer als groote mogendheid in het concert der groote wereldstaten zijn woord mee gaat spreken. Of wil men een heel anderen weg inslaan en zal men straks Duitschland als groote mogendheid radicaal vernietigen?

Men gevoelt, dat het probleem der annexatie voor Nederland in het eerste geval totaal anders ligt dan in het tweede geval. Het komt ons voor, dat wij geen oordeel over annexatie uit kunnen spreken indien wij niet van te voren uitgaan van een der beide hiervoor gestelde mogelijkheden ten opzichte van de ten aanzien van Duitschland straks aan te nemen houding.

Wij gelooven, dat de situatie zoo ligt dat wij, d.w.z. de Ned. publieke opinie en de Ned. regeering, op de beslissing in deze primaire aangelegenheid weinig invloed zullen hebben. Dit vraagstuk wordt beslist door de Ver. St., Engeland en Rusland.

Hoe die beslissing uit zal vallen weten wij tot op den huidigen dag niet. Aan den eenen kant staan er tallooze uitlatingen van geallieerde zijde, dat het niet in de bedoeling ligt Duitschland en het Duitsche volk te vernietigen. Deze terminologie is echter nogal vaag en daar komt bij, dat Eden indertijd in het Lagerhuis heeft verklaard dat artikel 2 van het Atlantic Charter: Geen grenswijziging tegen den wil van het over te dragen gebied, niet geldt voor vijandelijke staten. Vervolgens is gebleken, dat men in 't Oosten van Duitschland inderdaad grenswijzigingen van enormen omvang op 't oog heeft. Polen, zoo schijnt de bedoeling, zal eigenlijk een heel stuk naar 't Westen opschuiven. Er wordt gesproken van het verleggen der Poolsch-Duitsche grens naar de Oder en van de toevoeging van Oost-Pruisen aan Polen.

Voorts is daar de officieele mededeeling, dat het herstel van Oostenrijk als zelfstandige staat een der geallieerde oorlogsdoeleinden is.

Tenslotte is daar 't feit, dat Min. v. Kleffens in een artikel in „Foreign Affairs" heeft geschreven over een tijdelijke of durende annexatie van Duitsch grondgebied door Nederland op grond van de door Duitschland aan Nederland toegebrachte schade, vooral tengevolge van de inundaties. Wij gelooven niet dat Min. v. Kleffens over annexatie zou zijn gaan schrijven indien deze, politiek gezien niet inderdaad binnen de sfeer van 't mogelijke zou liggen.

Uit al deze gegevens tezamen kan men echter nog niet concludeeren of men in het geallieerde kamp besloten heeft een Duitsch rijk te handhaven dat hetzij actueel, hetzij potentieel als groote mogendheid op kan treden of niet. En daarom kunnen wij ons standpunt inzake annexatie van Duitsch grondgebied door Nederland onmogelijk bepalen.

Indien Duitschland als groote mogendheid blijft bestaan zijn wij, ongeacht de motieven, welke overigens voor annexatie pleiten, n.l. de militaire en economische motieven, welke beide een rechtvaardiging voor de annexatie vormen, **geneigd** de annexatie af te wijzen. Het is nu eenmaal met groote heeren kwaad kersen eten. Dat is een politieke wijsheid van de eerste orde. Een betrekkelijk kleine staat, tegen wien een groote mogendheid een irredentistische vordering*) heeft, zal nimmer meer rust hebben.

Wanneer wij onder deze omstandigheden stukken van Duitschland annexeeren, worden wij ook gedwongen tot een duurzaam bondgenootschap met Engeland, waar misschien op zichzelf niets tegen is, maar dat in deze situatie op een soort vazalschap neerkomt, aangezien Engeland dan ons grondgebied voor een belangrijk deel zou moeten verdedigen. En, wie betaalt, beheert.

Geheel anders komt het annexatieprobleem te staan, indien de geallieerden Duitschland als groote mogendheid effectief zouden vernietigen. Wat onder deze vernietiging is te verstaan, moet men goed begrijpen. Het is niet genoeg, dat men Duitschland gaat verknippen, in den trant van in 't Oosten een groot stuk aan Polen, in 't Zuiden Beieren en andere R.K. deelen aan Oostenrijk, in 't Westen groote gebieden aan Frankrijk, België en Nederland en in 't Noorden gebiedsuitbreiding aan Denemarken.

De Duitschers hebben zelf met zulk een kaartje gegoocheld om om hun menschen op te warmen. Als men Duitschland als groote mogendheid vernietigen wil, moet men uitgaan van de stelling, die Clemenceau 25 jaar geleden heeft geformuleerd, n.l. dat er in Europa 20 millioen Duitschers te veel zijn. De te annexeeren gebieden, zouden practisch geheel moeten worden ontvolkt. Het is onmogelijk en onwenschelijk om de van het geannexeerde gebied verdreven bewoners bij de anderen in het overgebleven Duitschland te stouwen. Ook al houdt men rekening met de relatief niet al te groote bevolkingsdichtheid van Duitschland is zulk een plotselinge bevolkingsdichtheid in een door militair-economischen roofbouw en door het oorlogsgeweld geruïneerd land onmogelijk. 't Is bovendien niet wenschelijk omdat men dan een menschenpotentiëel behoudt, dat de basis vormt voor 'n groote mogendheid.

De conclusie is derhalve, dat 't overcompleet aan Duitschers uit Europa zou moeten verdwijnen. Naar onze meening kan men aan zulk een plan tot gedwongen transmigratie alleen dan zijn steun verleenen indien zij zou worden georganiseerd en uitgevoerd op een wijze, die moreel verantwoord is en indien deze Duitschers elders geen politiek gevaar zouden beteekenen waardoor 't middel erger dan de kwaal werd. Ten aanzien van een en ander zijn wij nogal sceptisch gestemd.

Dit is het moeilijke probleem van den vrede. Een vraagstuk met uiterst ingewikkelde moreele, politieke en economische aspecten, waarover wij hier thans geen definitief oordeel willen uitspreken.

Vatten wij nu samen wat wij over de annexatie kunnen zeggen.

Als er geannexeerd wordt, moet het geen klein gedoe zijn. Als Duitschland in wezen blijft bestaan, zijn wij niet geïnteresseerd in Duitsch gebied.

Hoewel wij juridisch aanspraak zouden kunnen maken op Duitsch grondgebied op grond van ons toegebrachte schade, zouden wij het politiek niet verstandig achten van dat recht gebruik te maken.

De militaire beteekenis van een kleine annexatie achten wij tegenover 'n Duitschland dat als groote mogendheid blijft bestaan te gering om er een duurzaam twistpunt voor te riskeeren.

Als er geannexeerd wordt, moet het in grooten stijl zijn. Dan moet het niet gaan om Nederland of om eenig ander land, maar om een behoorlijke politieke ordening van Europa te bewerken, waarbij Duitschland als groote mogendheid uitgeschakeld is.

Daarom zou het te annexeeren gebied ontvolkt moeten worden. Nederland zou dan tot aan de Weser moeten annexeeren. Ten Oosten der Weser zou zich tot aan de Oder een niet al te dicht bevolkte zelfstandige Duitsche landbouwstaat moeten uitstrekken. Zuid-Duitschland zou, voor zoover het niet aan België of Frankrijk toevalt, met Oostenrijk vereenigd moeten worden.

Wij kunnen ons niet onttrekken aan den indruk, dat 't annexatiegesprek in Nederland is ontstaan als resultaat van een opkomende overwinningspsychose. Wij doen goed ons daaraan te onttrekken.

Indien wij onverhoopt tot annexatie moeten komen en dan in den zin zooals wij alleen mogelijk achten, zullen wij goed doen te beseffen, dat dit een uitvloeisel is van een ramp. De ramp der gebleken onhoudbaarheid van het Duitsche volk en den Duitschen staat.

---

*) Dat wil hier zeggen: vordering tot herstel van grondgebied.

BINNENLANDSCHE KRONIEK

Een slechte reportage

Ditmaal gaan wij ons in deze kroniek bezighouden met een aantal uitzendingen van Radio-Oranje. De eerste uitzending waar wij 't over hebben is al weer vele weken oud, maar zij heeft terecht in vele kringen verontwaardiging gewekt. Na den val van Cherbourg heeft Radio-Oranje een man voor de microfoon gehaald, een Nederlander, die daar werkte voor de Duitsche Weermacht. De man moest naar Duitschland, maar om daaraan te ontkomen was hij naar Frankrijk gegaan om te werken aan de Duitsche kustverdediging. Wijl hij 't daar beter verwachtte.

Onze strijd aan 't binnenlandsche front gaat juist tegen de mentaliteit van dit soort lieden. En nu haalt Radio-Oranje zoo'n man voor de microfoon en maakt hem min of meer tot den held van den dag.

Voorzeker zullen alle palen-slaanders, gaten-gravers en spitters, alle meineedige ambtenaren, al de Frederiksen, Verwey's en consorten gegnuifd hebben.

Wij weten gelukkig dat het dezulken straks toch niet mee zal vallen, maar zulke reportages van Radio-Oranje zijn allerminst geschikt om de weerstandskracht van het Nederlandsche volk te bevorderen.

De nieuwe Minister van Justitie

Wederom is een naar Engeland ontkomen Nederlander, tot voor kort actief deelnemend aan 't binnenl. verzet, benoemd tot Minister. Minister v. Heuven Goedhart heeft op 12 Aug. j.l. voor Radio-Oranje gesproken en daarbij uit een ander vaatje getapt dan in de hiervoor gecritiseerde reportage het geval was.

De Minister heeft in zijn rede 7 punten genoemd waarover naar hij zeide allen, die 't met Nederland wel meenen het eens moeten zijn. Wij geven ze hier letterlijk weer.

„Ten eerste. Er moet (na den ommekeer, Red.) berecht worden en niet gemoord. Accoord. De Regeering staat klaar dit snel en gestreng te doen.

„Ten tweede. Er moet, vooral zoolang de krijgsoperaties niet zijn afgeloopen, militair gezag komen. Accoord. De Regeering heeft daarvoor zorg te dragen.

„Ten derde. Dat militair gezag moet de vrijheden des volks diep beseffen en eerbiedigen. Accoord. De Regeering heeft daarvoor gezorgd en u zult weer in vrijheid, thans waarlijk **vrij**heid, leven.

„Ten vierde. Dadelijk na de bevrijding van ons Vaderland en Europa moeten wij de Japanners met volle kracht te lijf om ook Indonesië te bevrijden. Accoord. De Regeering heeft alle daartoe strekkende maatregelen gereed.

„Ten vijfde. Het volk heeft een onmiskenbaar recht om in gemeente, provincie en staat door middel van zijn volksvertegenwoordiging de koers weer te bepalen. Accoord. De Regeering wil dat precies zoo en zal stipt zorgen voor de onmiddellijke inwerkingtreding van raden, staten en kamers, met volledige bevoegdheden.

„Ten zesde. De Pers, die nu dagelijks de Duitsche leugens opdischt, moet verboden worden tot tijd en wijle, dat zij van alle smetten, die haar redacties, directies en colleges van commissarissen aankleven, vrij zal zijn. Accoord. De Minister van Binnenlandsche Zaken, die deze aangelegenheid behandelt, denkt daar precies zoo over en zorgt er voor dat het zoo gebeurt.

„Ten zevende. Alle ambtenaren, die op onduldbare wijze met den vijand hebben meegewerkt, moeten, afgezien van verdere strafmaatregelen, de laan uit. Accoord. De regeling ligt klaar en de heeren kunnen het zich voor gezegd houden."

Hier is een aantal zeer aangelegen punten van practisch staatsbeleid voor onmiddellijk na den ommekeer, geformuleerd, waarvan wij mogen zeggen, dat wij er geheel mee instemmen. Wij hopen dat wij van de nadere uitwerking die straks zal [illegible]ken hetzelfde zullen kunnen zeggen.

De lastgeving voor de burgemeesters

Elders in dit nummer drukken wij een regeeringslastgeving voor de Burgemeesters af, die betrekking heeft op het oproepen van ingezetenen voor arbeid voor de Duitsche Weermacht.

Nu kunnen de Burgemeesters er toch niet meer onderuit. De lastgeving is duidelijk. Wij zijn benieuwd wat de commissarissen in Friesland, Gelderland en Noord-Brabant nu aan hun Burgemeesters, die op hun compas varen na vier jaren oorlog nu eindelijk eens aan den oorlog gaan deelnemen aan den **goeden** kant?

Niet dat wij hen ook dan nog veel crediet zouden geven in politieken zin, maar het zou, nu de oorlog zijn hoogtepunt nadert en er wie weet wat nog van ons zal worden gevraagd, den weerstandsgeest hunner bevolkingen ten goede komen als de ondermijning daarvan door deze functionarissen eindelijk eens zou ophouden.

Tijdelijke bestuursvoorziening

Minister Burger heeft op 16 Augustus een rede gehouden voor Radio-Oranje over de bestuursvoorziening in den overgangstijd. Hij deelde mede, dat een besluit dienaangaande thans door H.M. de Koningin is bekrachtigd. De kern van de desbetreffende regeling is te vinden in het eerste artikel van het besluit, luidende:

„Door Ons worden nadere regelen vastgesteld omtrent de voorloopige voorziening in de vertegenwoordigende lichamen van rijk, provincie en gemeente en in het bestuur van provincie en gemeente vanaf het tijdstip waarop het grondgebied is bevrijd of geheel of gedeeltelijk door den vijand is ontruimd.

„De in het vorige lid bedoelde regelen betreffen mede de wijze van samenstelling der vertegenwoordigende lichamen en, met behoud van de daaromtrent algemeen geldende beginselen, voor zoover noodig hun taak en werkwijze".

Uit de memorie van toelichting en hetgeen de minister verder opmerkte blijkt, dat de regeering tenslotte gekozen heeft voor den onmiddellijken en integralen terugkeer van alle vertegenwoordigende instellingen.

Het parlementaire stelsel zal onmiddellijk herleven. De onschendbaarheid der Kroon en de ministerieele verantwoordelijkheid blijven onverkort gehandhaafd. Deze vertegenwoordigende lichamen zijn de vanouds bekende instellingen. Er worden dus gelukkkig geen noodinstellingen geschapen. Kennelijk zullen dus de beide kamers der Staten-Generaal onmiddellijk hun taak hervatten.

In de rede van Minister Burger evenals in die van Minister v. Heuven Goedhart wordt uitdrukkelijk gesproken van kamers.

Het verheugt ons, dat de regeering zich heeft beperkt in het experimenteeren op het gebied van het noodrecht en onze beproefde deugdelijk gebleken staatkundige structuur heeft gehandhaafd.

De kamers, evenals de raden en de staten, keeren echter niet terug in hun oude samenstelling. Over de wijze van samenstelling van deze lichamen wordt niets vermeld. Dat kan natuurlijk ook niet thans. Alleen wordt gezegd dat het niet door Algemeene Verkiezingen kan, terwijl tevens is verklaard dat de stem der groepen die hebben uitgemunt door hun verzet tegen den Duitschen bezetter straks in de volksvertegenwoordiging moet kunnen worden gehoord. Wij zullen deze regelen over de samenstelling moeten afwachten alvorens een oordeel uit te spreken.

Strafmaatregelen

De minister heeft ook nadere inlichtingen gegeven over de bestraffing van hen, die zich misdadig en onnationaal hebben gedragen. De beginselen, die aan deze ontworpen strafwetgeving ten grondslag liggen, vatte de Minister samen in de woorden: Snel, streng en rechtvaardig. De bestraffing dezer misdadigers komt niet aan de uitvoerende macht maar blijft uitsluitend voorbehouden aan de rechterlijke macht.

Er wordt onderscheiden tusschen twee soorten misdrijven. De eerste categorie wordt gevormd door misdrijven, die thans met terugwerkende kracht strafbaar zijn gesteld en die niet vallen onder ons voor-oorlogsche strafrecht. Uit de rede van den minister begrijpen wij dat daaronder gerekend wordt „het door doen of nalaten aan den vijand bewustelijk steun verleenen" en „het zich welbewust hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk". Deze misdrijven worden gebracht voor een nieuw te scheppen rechtbank, die in elk arrondissement wordt opgericht en die „tribunaal" wordt genoemd.

In dit tribunaal worden leeken opgenomen. Er komt een jurist-voorzitter en twee bijzittende rechters, zooveel mogelijk gekozen uit dezelfde plaats en dezelfde soort werkkring als de aangeklaagde. Blijkbaar zullen deze leeken-rechters dan bij iedere berechting weer anderen zijn.

Degenen die zich schuldig gemaakt hebben aan misdaden die reeds onder het voor-oorlogsche strafrecht vielen, zullen berecht worden door bijzondere gerechtshoven. Blijkbaar zal hierbij leekenrechtspraak niet worden gebezigd.

KERKELIJKE DECADENTIE.

Wij lazen in een Mededeelingenblad van een der Gereformeerde Kerken:

„In dank ontvangen: van N.N. f 5,—, zijnde de helft van 't spitgeld".

Het geld, verdiend met het spitten voor den vijand is de belooning voor een door onze Koningin verboden en dus landsverraderlijken arbeid. Dat is dus arbeid, die geen mensch in den weg der gehoorzaamheid aan Gods gebod verrichten mag, indien hij niet door volstrekte overmacht gedwongen wordt.

Welk een benauwende vervaging van het principieel besef, dat een kerkeraad zooiets niet meer onderscheidt, zulk geld klakkeloos aanvaardt en dat op zoo uiterst onopvoedkundige wijze publiceert.

Wanneer deze Kerkeraad zijn plicht verstaan had zou hij dezen offerenden spitter de woorden toegevoegd hebben, die Samuël in een soortgelijk geval tot Saul sprak: Heeft de **Heere** lust aan brandofferen en slachtofferen als aan het gehoorzamen aan de stem des **Heeren**? Zie, gehoorzamen is beter dan slachtoffer, opmerken dan het vette der rammen. (1 Sam. 15 : 22).

TERREUR OVER NEDERLAND.

De terreur van N.S.B.ers (Landwacht) en Duitschers (S.D.ers) over Nederland neemt nog steeds toe. Er is weer een lange lijst van gruweldaden door hen gepleegd. De maat wordt hoe langer hoe voller.

We maakten reeds melding van Sneek, waar, na het dooden van den Frieschen Gestapo-spion Kooy, vier eerzame burgers werden neergeknald en een vijfde, de gemeente-secretaris de heer Rasterhof, ernstig werd gewond.

Daarna heeft men te Rotterdam den chef-ronselaar, een berucht N.S.B.ambtenaar van de bevolking, J. F. van Dalen, des nachts op z'n bed gedood. Burgemeester Müller betoogde aan het graf, dat zij zoo gedisciplineerd waren, dat ze de wraak overlieten aan bevoegde autoriteiten. Evenwel werd in de d.a.v. nacht iemand, die met de zaak niets te maken had, de heer G. A. Waller te Hillegersberg, oud-zeeofficier, uit z'n bed gebeld en neergeschoten. Nog eenige anderen, weerlooze gevangenen, werden eveneens doodgeschoten.

In Hooggraven (Utr.) werd de 23-jarige v. Rossum gearresteerd, die tijdens een poging tot ontvluchten in het Merwedekanaal sprong. De Landwacht schoot op hem in het water, verwondde hem zoo ernstig in z'n hals, dat hij 's nachts in het Stads- en Academisch Ziekenhuis overleed.

Een prachtig staaltje leverde de 18-jarige onderduiker te Rijswijk. Hij werd door den gehaten commandant van de Landwacht te Delft, Elffrich, naar het politiebureau overgebracht. Aldaar aangekomen draaide hij zich bliksemsnel om, wist E. zijn revolver te ontwringen, schoot hem neer en wist te ontkomen.

In Leeuwen (Br.) werden na het dooden van een Landwachter tientallen gijzelaars opgepakt en twee daarvan werden in de vlucht neergeschoten.

We behoeven verder maar te herinneren aan de zeer vele verboden om 's avonds na 7 of 8 uur buiten te mogen komen. Op het moment dat we dit schrijven is dat zoo te Bergen op Zoom, Breda, Nijmegen, Heerenveen, de geheele Zaanstreek en nog andere plaatsen. De bepaling, dat we allen om 10 uur binnen moeten zijn, heeft ook geen enkelen grond en moet als een zuivere terreurdaad worden gezien. Algemeen verwacht men in dit najaar nog wel een vervroeging van dit uur.

Zoo gaat de terreur door. Men komt in het nauw. Wellicht wordt het nog erger. Maar 't zijn zekere verschijnselen van het einde. Houdt moed!

OOK WIJ ZIJN ER BIJ.

Contingenten Nederlandsche soldaten strijden thans bij Caen. Zij zijn tevoren door H.M. de Koningin toegesproken.

Nederlandsche schepen nemen deel aan de landingsoperaties in Zuid-Frankrijk.

VERANTWOORDINGEN.

ZOB 52.50; XYD 15; LD 10; AL 10; MB 50: MBR 100; MH 50; BRS 4.31; LUC; ASD; DW 2.50; JHBS 2; B 3; IJH 50; MM 1495; WL 150; brug 100; Wed. T. 20; hut 20; RH 50; GIL 100, 7.50; DLL 742,50; SKU; VVV 200; Jein 20; VU 100; Wim 115; JoA 768; Trek 30; 3S 170 AMAZ 160; WED 100; ANTI 10; CAD 30; B 13.50; JBR 10; SOJ 45; DD 45, 5, 20, 35, 48.25, 27.50; CM 100; PP 80; VIK 400 NL 63; Vuur III 23.

dat te Colijnsplaat in den nacht van 11 op 12 Juli een localiteit is uitgebrand waar 120 radio's waren opgeslagen;

dat de gemeente-autobussen gevorderd zijn voor het wegvoeren van de Duitschers en dat ze 's nachts klaar moeten staan om op het eerste signaal te kunnen wegrijden;

dat de Haagsche S.D. is verplaatst, verdeeld over Zeist, Den Bosch en Velp;

dat groote contingenten Gestapo-personeel naar Duitschland zijn teruggeroepen. Men spreekt van 50 pct. Naar hun eigen zeggen neemt de onrust in Duitschland toe;

dat de reorganisatie der Rijks-recherche gereed is; alle leidende personen zijn N.S.B.-ers;

dat de 600 jongelui, die in Beverwijk in gijzeling werden genomen, naar Duitschland zijn overgebracht. Slechts een zeer klein deel is met behulp van eenige fabrieken (hoogovens) op vrije voeten gesteld;

dat Nederlandsche S.D.-ers hier en daar bezoeken brengen bij afgesneden telefoonbezitters met het doel een gesprek aan te knoopen en te provoceeren;

dat de Rijkscommissaris op 27 Juli 62 olietanks van de Pakhuismeesteren te Rotterdam heeft gerequireerd. De tanks bevinden zich op de olieterreinen te Pernis, waar zij zullen worden afgebroken en in Duitschland herplaatst; schade f 2.000.000;

dat te Breda een politiek gevangene tijdens het vervoer, midden in een drukke winkelstraat werd bevrijd. Een Nederlandsch S.D.-man werd daarbij zwaar gewond;

dat te 's Hage 2 landwachten, w.o. ondercomm.dt., zijn gedood;

dat bij een tiental plaatsen in de omgeving van Zwolle de distributiekantoren zijn leeggehaald;

dat de distributiekantoren te Jutphaas, Kolhorn, Workum, Amstelveen, Schoonhoven en Weerselo eveneens van hun waardevolle bezittingen zijn geledigd;

dat Nederlandsche schepen en vliegtuigen deelnamen aan den aanval op Sabang, die op 23 Juli plaats vond;

dat te Wassenaar een schietpartij heeft plaats gehad tusschen Weermacht en S.S. en dat van de eerstgenoemden velen zijn gearresteerd;

dat de hoofdredacteur van de N.R.C., de vroegere communist, nu Nat.-Socialist, Mr. Huyts, wegens zijn bijzondere prestatie (hoofdartikelen) een extra tantième heeft genoten van f 7500;

dat te Bergen op Zoom de Gestapo-agent tevens landwachter Vervest is neergeschoten;

dat te Made door patriotten is gedood de wachtmeester der politie Van Boelen, die hoewel pas 35 jaar, reeds 17 jaar in de gevangenis doorbracht. Hij was nu lid van de N.S.B.;

dat te Zwolle de stations-omroepmicrofoon gebruikt werd om een dame naar huis te ontbieden; het bleek een Gestapo-truc teneinde deze dame in handen te krijgen;

dat de documentendienst te 's Hage geheel in Duitsche handen is;

dat 20 Juli het bevolkingsregister in de Goudenregenstraat te 's Hage is overvallen. De N.S.B.-portier werd gedood, verder personeel gekneveld en het archief werd meegenomen;

dat op bevel van de Weermacht weer een aantal huizen te Haarlem, Overveen, Heemstede, Noordwijk en Bloemendaal zullen worden afgebroken;

dat een gevangen onderduiker wordt vrijgelaten als hij 20 anderen aanbrengt;

dat 5 Juli bij de oproeping voor den N.A.D. 53.5 pct. van de opgeroepenen niet is verschenen;

dat te Hardenberg een N.A.D.kamp is overvallen, waarbij twee auto's vol buit werden weggevoerd en 21 mannen werden opgesloten:

dat te Heerenveen de N.S.B. politie-inspecteur Wolters is doodgeschoten;

dat de Ned. Mitchell-escadrille in Engeland reeds meer dan duizend vluchten heeft uitgevoerd;

dat in de Zuid-West Pacific een Kitty-Hawk escadrille opereert geheel bemand met Nederlanders die van Java en uit Nederland zijn ontsnapt;

dat van 7 op 8 Juli 's nachts een viertal arrestanten uit het politiebureau te Utrecht te ontsnappen, door met een zaagje een gat in het dak te zagen en zich met aan reepen gescheurde dekens te laten zakken.